

OGŁOSZENIE

=====

Dnia 18 listopada 1954 roku wchodzi w próby sztuka
 Mikołaja Ostrowskiego "DO WOJTA NIE POJDIEMY" obsadę sztuki
 stanowią:

a k t o r z y

Buyno - Łoza Halina

Feldman Katarzyna

Firek Danuta

Obidniak Karol

Sajdak Józef

Tamski Józef

Wacławek Zygmunt

Wysocka Jadwiga

R e ż y s e r

C z y n e k i Kazimierz

S c e n o g r a f

Janiga Anna

S u f l e r

Kaszt. Leśnica Halina

I n s p i c j e n t

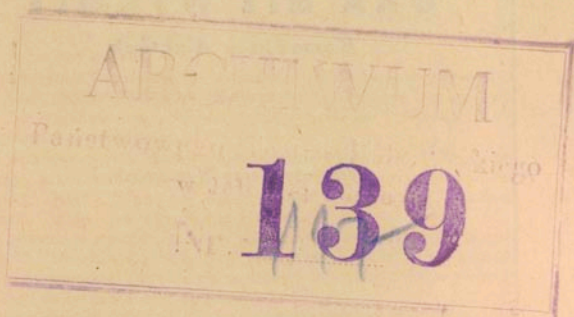
Tamski Józef

Kierownik Artystyczny
Zuchowicki

Dyrektor
Antoni

17

PAŃSTWOWY
T E A T R
DOLNOŚLĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

P R O G R A M

Cena 0,70 zł

PAŃSTWOWY TEATR DOLNOŚLĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

D y r e k t o r:
ANTONI BILICZAK

Kierownik artystyczny:
TADEUSZ ŻUCHNIEWSKI

ALEKSANDER OSTROWSKI

**KRUK KRUKOWI
OKA NIE WYKOLE**

Komedia w 4 aktach

Przełożył Jerzy Wyszomirski

PREMIERA 3 LUTEGO 1955 ROKU

Ostrowski urodził się w Moskwie w roku 1823, w jednym z głuchych zakątków miasta. na Zarzeczcu, w rodzinie urzędnika sądu kupieckiego. Sfera kupiecka była główną klientelą ojca, już w dzieciństwie więc Ostrowski miał możność zapoznania się z tym środowiskiem.

Po ukończeniu gimnazjum wstąpił na wydział prawny Uniwersytetu Moskiewskiego, lecz na życzenie ojca przerwał studia i rozpoczął pracę w moskiewskim sądzie kupieckim. Dała mu ona niemało materiału, na którym oparł późniejsze swoje komedie obyczajowe.

Początek działalności literackiej Ostrowskiego przypada na okres panowania Mikołaja I. Rząd carski z całą bezwzględnością dławił najmniejsze objawy oporu czy protestu ze strony grup drobnomieszczańskiej demokracji. Odbiło się to również na losach Ostrowskiego.

W szeregu utworów przeważnie komediowych odsłaniał i demaskował „ciemne carstwo” życia rosyjskiego, jak się wyraził znakomity krytyk ówczesny Dobrolubow, gdzieś tam tylko dopatrując się promyka światła w tym królestwie ciemnoty, przesądu, samowoli i wszechobecnej krzywdy. Ostrowski utrwalił w dramatycznej i scenicznej praktyce zasady realizmu, stwarzając uderzające pod względem wierności i prawdy życiowej obrazy rosyjskiej rzeczywistości drugiej połowy ub. wieku.

Z 50-u sztuk jego, które złożyły się na podstawę rosyjskiego teatru narodowego, w pierwszym okresie twórczości Ostrowskiego wysuwają się sztuki: „Do wójta nie pójdziemy („Kruk krukowi oka nie wykole”) (1850), „Intratna posada” (1857), „Burza” (1860).

W następstwie przejdzie do stworzenia cyklu kronik historycznych — „Kuźna Minin”, „Dymitr Samozwaniec”, „Tuszyno”, w których zajmie się zagadnieniem stosunku między narodem i władzą carską w historycznej perspektywie.

W ostatnim dziesięcioleciu swojej twórczości między r. 1870 a 1880 kreśli typy przeważnie ze sfery inteligencji. Z wybitniejszych wymienimy sztuki: „Las”, „Winni bez winy”, „Chleb zapracowany”, „Szalone pichiądze”, „Wilki i owce”, „Panna bez posagu”.

W notatce o stworzeniu teatru narodowego w Moskwie, napisanej w r. 1882, (zmarł w r. 1886) pisał Ostrowski: „Teatr, który posiada zdrowy i artystyczny wartościowy narodowy repertuar rozwija poczucie narodowe i świadomą miłość ojczyzny.

Poezja dramatyczna jest bliższa społeczeństwu, niż inne gałęzie literatury. Wszystkie inne utwory pisze się dla ludzi wykształconych, dramaty i komedie — dla całego narodu, ta bliskość do narodu nie poniża bynajmniej poezji dramatycznej, lecz podwaja jej siły i nie pozwala jej się upłynąć. Historia uznała za wielkich i genialnych tych pisarzy, którzy umieli pisać dla całego narodu. I tylko utwory rzeczywicie narodowe przetrwały wieki. Takie utwory z czasem stają się zrozumiałe i cenne dla innych narodów, dla całego świata”.

OSOBY:

SAMSON SIŁYCZ BOLSZOW	—	ALBERT NARKIEWICZ
AGRYPINA KONDRATIEWNA, jego żona	—	JADWIGA WYSOCKA
OLIMPIADA SAMSONOWNA, ich córka	—	DANUTA FIREK
ŁAZARZ JELIZARYCZ PODLIZKIN, pracownik Bolszowa	—	KAROL OBIDNIAK
JUSTYNA NAUMOWNA, swatka	—	HALINA BUYNO
SYSOJ PSOICZ ZAPOJKIN, pokątny doradca	—	JÓZEF TAMSKI
TYSZKA, chłopiec do posług	—	JÓZEF SAJDAK
FOMINOWA, klucznica	—	KATARZYNA FELDMAN

Reżyseria:
KAZIMIERZ CZYŃSKI

Scenografia:
ANNA JANIGA

Asystent reżysera:
JADWIGA WYSOCKA

Kierownik literacki: *JAN NEPOMUCEN MILLER*

Początek przedstawienia punktualnie o godz. 19.30 Koniec przedstawienia o godz. 22.

Przed Ostrowskim repertuar teatru rosyjskiego składał się głównie ze sztuk tłumaczonych i oryginalnych melodramatów. Ostrowski dopiero na podwalinie zbudowanej przez takich pisarzy jak Fonwizin, Gribojedow, Gogol wznosił gmach narodowego teatru rosyjskiego.

Głęboka znajomość życia różnych warstw narodu rosyjskiego, krytyczny stosunek do otaczającej go rzeczywistości, prawdziwie ludzki stosunek do ludzi krzywdzonych i wyzyskiwanych, realistyczne zrozumienie dla wszystkich ujęcie bogatego świata swoich obserwacji — wszystko to nadaje trwałą wartość jego dziełu. Postępowy i przyszłościowy nurt jego twórczości czyni go poprzednikiem teatru rosyjskiego XX wieku.

K. Dierżawin w zbiorowej pracy pt. „Klasyki dramatu rosyjskiego” (Klasyki ruskiej dramy. S. J. „Iskusstwo” Moskwa Leningrad — 1940), w następujący sposób charakteryzuje twórczość A. Ostrowskiego:

„Rzucając okiem na wszystko, co powstało przed „Burzą” Dobrolubow określił Ostrowskiego jako niezrównanego malarza „mrocznego królestwa”. Tym „mrocznym królestwem” było odwieczne barbarzyństwo patriarchalnego kupieckiego układu życia — cała feudalno-samowładcza rzeczywistość rosyjska.

„Jakież kompleks pojęć i postępów składa się na motyw mrocznej siły, panującej w „ciemnym carstwie” Ostrowskiego? jakie są pobudki działań tych bohaterów? Jedną jest tego przyczyna — przewaga ekonomiczna, władza pieniądza, przede wszystkim pieniądza. Okrutne obyczaje Zarzeczka Moskiewskiego i Kalinowa rozwijają się na podstawie pieniężnej, pieniądź określa wszystko. Najbardziej charakterystyczną cechą przedstawicieli mrocznej siły w sztukach Ostrowskiego jest całkowite przeświadczenie, że mają prawo do samowoli, do krzywdzenia swego otoczenia.

„W twórczości Ostrowskiego spotkamy się z niemałą ilością sprzeczności, charakterystycznych dla drobnomieszczańskiego inteligenta tych czasów. Sprzeczności te znajdują wyjaśnienie w samej osobowości pisarza, w jego społecznym ustosunkowaniu, w jego poglądzie na rzeczywistość. Jest to punkt widzenia humanisty w najszerszym słowa tego znaczeniu, lecz nie humanisty rewolucyjno-oświeceniowego typu w rodzaju Dobrolubowa lub Czernyszewskiego, nie bacząc na wiele punktów stykających się z nimi. Będzie to punkt widzenia drobnomieszczańskiego moralisty, protestującego przeciw złu życia przede wszystkim i głównie w imię oderwanie pojętej sprawiedliwości”.

Komedia „Kruk krukowi oka nie wykole” (tytuł oryginału „Swoi ljudi — soctziomsja” — „Swoi, swoi policzymy się”) początkowo miała tytuł „Bankrut”, potem „Niewypłacalny dłużnik” wreszcie Ostrowski zatrzymał się na ostatnim przysłowiowym tytule, który nosi w języku rosyjskim w chwili obecnej. Powstała ona w roku 1849, w druku się ukazała w r. 1850. Na deski sceniczne dostała się dopiero w roku 1861.

W kołach literackich Moskwy przyjęto sztukę entuzjastycznie, przepowiadano młodemu autorowi świetną przyszłość. Niezależnie jednak od uznania, jakie zdobył sobie Ostrowski tą sztuką w sferach inteligencji demokratycznej, komedia wywołała ostry sprzeciw przedstawionej w niej satyrycznie sfery kupieckiej. Oskarżono Ostrowskiego, że chciał w swej sztuce poniżyć cały stan kupiecki. Cenzura ówczesna zarzuciła Ostrowskiemu, że w komedii jego nie ma ani jednego typu dodatniego i że występ w postaci Podlizkina nie został ukarany. Zabroniono więc wystawienia komedii na scenie. Dopiero po 12-tu latach zezwolono na jej wystawienie, lecz ze zmienionym zakończeniem.

W ostatniej chwili zjawia się rewiry i powołuje Podlizkina do odpowiedzialności sądowej za przywłaszczenie sobie majątku teścia, który udał bankructwo.

Osnową sztuki jest tzw. złośliwe bankructwo — w naszych warunkach, po zniesieniu kapitalizmu, termin zgoła zagadkowy, pozwolimy go więc sobie w kilku słowach wyjaśnić.

W stosunkach kapitalistycznych zdarza się więc, że kupiec czy przemysłowiec ogłasza bankructwo czyli upadłość tzn. niewypłacalność, nie mogąc pokryć całkowitej sumy swoich zobowiązań. Wierzyciele więc dzielą się proporcjonalnie sumą jego aktywów, które nie pokrywają całego długu, lecz jego część.

Zdarza się jednak również (jak właśnie się dzieje w sztuce Ostrowskiego), że kupiec pozoruje upadłość, zabezpieczywszy uprzednio swój majątek przez przekazanie go osobom zaufanym i stara się zmusić w ten sposób swoich wierzycieli do pogodzenia z przyjęciem części należności. Tę drogę pozbycia się swoich długów obrał bohater Ostrowskiego — Bolszow. Za złośliwe i udowodnione jednak bankructwo odpowiada się przed sądem, niezawinione bankructwo nie pociąga za sobą żadnych sankcji karnych.

„Niewypłacalny” więc dłużnik Ostrowskiego Bolszow pozoruje upadłość, by zmusić swoich wierzycieli do przyjęcia 10% swoich należności za 100. Zarywając więc swoich wierzycieli, chce ocalić lwia część swego majątku, który przekazał swojemu zięciowi. Lecz zięć zamiast podzielić się tym majątkiem z teściem i wykupić go od nagabywań wierzycieli, wołał cały ten majątek zagrabić dla siebie. Bolszow, starający się ograbić swoich wierzycieli, został z kolei ograbiony przez zięcia, któremu zaufał.

Tak to w warunkach „wolnej konkurencji” kapitalistycznej trafia frant na franta, i wpada sam w sieć, zastawioną na innych.

Sztuka Ostrowskiego demaskuje nie tylko obyczaje środowiska kupieckiego, lecz i ustrój, który sprzyjał zrodzeniu się tych obyczajów, losy sceniczne sztuki dostatecznie malują jej siłę przekonywającą. Zerwała ona maski z wieku pozorów, którymi osłaniano anomalie stosunków kapitalistycznych w Rosji carskiej w połowie ub. stulecia.

